

06.2025

CZY TO JUŻ ZAPAŚĆ? NOWA ODSŁONA PROGRAMU CZYSSTE POWIETRZE

Roczna ocena działań antysmogowych
rządu za 2024 rok.

Barometr Czystego Powietrza to publikacja mająca na celu monitorowanie postępów w reformach jakości powietrza wdrażanych przez polski rząd oraz informowanie opinii publicznej i krajowych decydentów o zmianach w tym zakresie.

Cele

- Bieżący monitoring rządowego programu Czyste Powietrze - pierwsze dwa miesiące po zmianach w programie;
- Podsumowanie działań antysmogowych na przestrzeni 2024 roku i porównanie z 2023;
- Monitoring reform politycznych i wskazanie najpilniejszych obszarów działania;
- Mobilizacja decydentów do podjęcia kroków dla zdrowia publicznego wynikającego z jakości powietrza i weryfikacja realizacji umowy koalicyjnej;
- Informowanie opinii publicznej i krajowych decydentów o postępach reform jakości powietrza wdrażanych przez polski rząd.

CO OCENIAMY?

Program Czyste Powietrze

- Liczba wniosków w programie;
- Jakiego rodzaju urządzenia wybierają Polacy;
- Zmiany w programie Czyste Powietrze;
- Płynność finansowania programu.

Polityka krajowa, legislacja centralna, przepisy antysmogowe

- Kontrole kopciuchów;
- Kontrole gmin;
- Kontrole uchwał antysmogowych;
- Normy jakości węgla i biomasy;
- Liczba stacji monitoringu powietrza.

Zanieczyszczenia transportowe

- SCT w Warszawie;
- SCT w Krakowie;
- Które miasta powinny wdrożyć SCT?

PROGRAM CZYSTE POWIETRZE

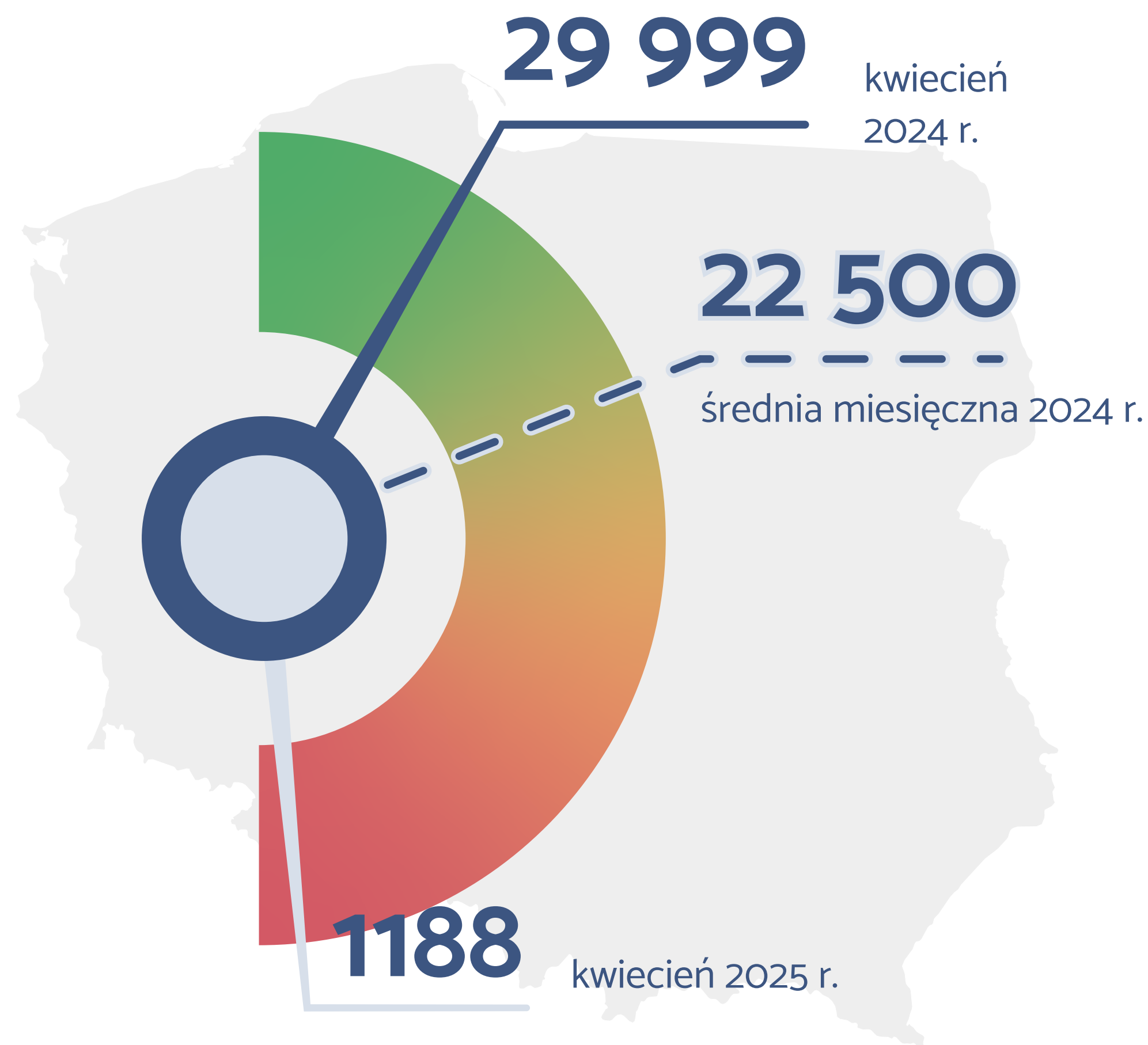
Alarmujące dane w dwa miesiące
od reformy programu

PROGRAM CZyste Powietrze - Kwiecień 2025

Liczba wniosków ogółem

Źródło: Centralna
Ewidencja Emisyjności
Budynków/NFOŚiGW/
Polski Alarm Smogowy

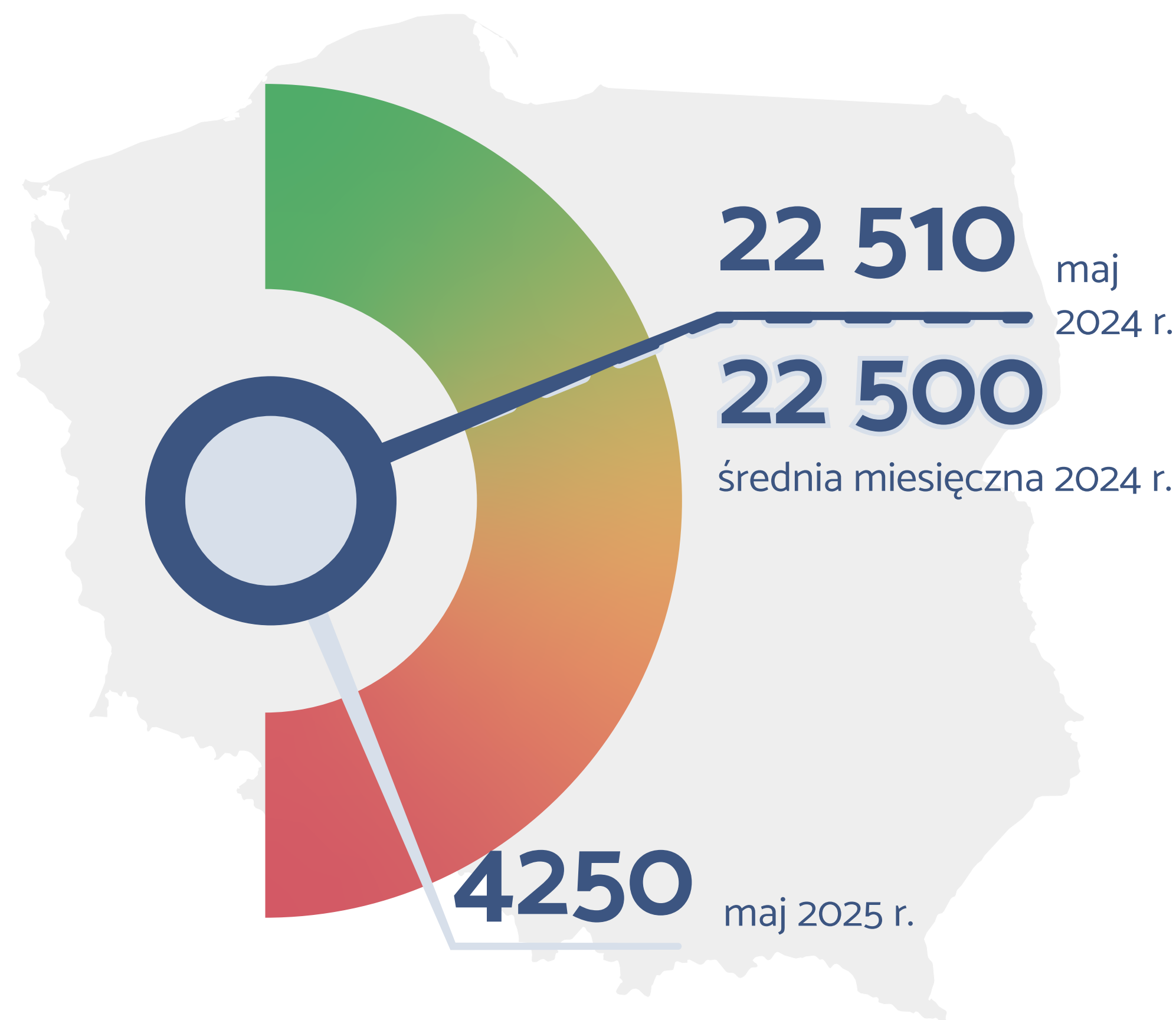

- liczba wniosków ogółem: 1188
- liczba wniosków obejmujących wymianę źródła ciepła: 681
- rodzaj wybieranego urządzenia:
kotły na pellet: 70%,
pompa ciepła: 25%
- wnioski złożone przez operatora: 148
- liczba wniosków ogółem w kwietniu 2024: 29 999
- średnia miesięczna liczba wniosków za 2024 rok: 22,5 tys.

PROGRAM CZyste Powietrze - MAJ 2025

Liczba wniosków ogółem

Źródło: Centralna
Ewidencja Emisyjności
Budynków/NFOŚiGW/
Polski Alarm Smogowy

- liczba wniosków ogółem: 4250
- liczba wniosków obejmujących wymianę źródła ciepła: 2996
- rodzaj wybieranego urządzenia:
kotły na pellet: 76%,
pompa ciepła: 23%
- wnioski złożone przez operatora: 1142
- liczba wniosków ogółem w kwietniu 2024: 22 510
- średnia miesięczna liczba wniosków za 2024 rok: 22,5 tys.

PROGRAM CZYSTE POWIETRZE PO REFORMIE - PODSUMOWANIE

- Całkowita liczba wniosków w dwa miesiące: **5438**;
- **To niemal dziesięciokrotnie mniej niż w analogicznym okresie 2024 roku;**
- **W dwa miesiące** po reformie programu złożono mniej wniosków niż w 2024 roku składano **tygodniowo**;
- Tylko 1/5 wniosków rozpatrywana jest przez operatorów, czyli podmioty, których zadaniem miała być pomoc obywatelom. W trzech województwach: dolnośląskim, opolskim i warmińsko-mazurskim albo nie ma w ogóle operatorów, albo nie cieszą się zaufaniem, ponieważ za ich pośrednictwem nie złożono **ani jednego wniosku**.
- Lawinowo rośnie popularność kotłów na biomasę, której normy co prawda zostały ustanowione przez polski Sejm, jednak wciąż nie wiadomo jak będą one wdrażane w praktyce. Dodatkowo już dziś pozyskiwanie biomasy w zrównoważony sposób ma ograniczenia.

PROGRAM CZYSTE POWIETRZE PO REFORMIE - PODSUMOWANIE

Możliwe powody tej sytuacji:

- Chaos przy zawieszeniu i podczas reformy programu;
- Czarny PR wokół "Czystego Powietrza", także ze strony NFOŚiGW oraz Ministerstwa Klimatu i Środowiska, skutkujący spadkiem zaufania do tej formy rządowego wsparcia;
- Opóźnienia w wypłatach dotacji i obsłudze beneficjentów;
- Brak zaufania do instytucji państwowych, beneficjenci karani za nieuczciwych sprzedawców;
- Brak konsekwentnej polityki państwa wspierającej prosumentów (np. taryfy energetyczne, wsparcie prosumentów i gospodarstwa domowe, przepisy dotyczące magazynów energii);
- Brak wsparcia dla audytorów energetycznych (np. szkolenia zawodowe) przy jednoczesnym nowym wymogu przeprowadzania audytu (np. szkolenia zawodowe dla audytorów);
- Brak zaufania do stabilności finansowej programu;
- Zawirowania na rynku wykonawców.

PROGRAM CZYSTE POWIETRZE PO REFORMIE - REKOMENDACJE

- Ustalenie przyczyn niskiego zainteresowania mimo czteromiesięcznego wstrzymania naborów,;
- Odbudowa zaufania do programu Czyste Powietrze;
- Wsparcie operatorów gminnych obsługujących najuboższe gospodarstwa domowe;
- Wzmocnienie rynku doradztwa energetycznego/audyt energetyczny, przez organizowanie szkoleń zawodowych współfinansowanych przez NFOŚiGW;
- Uproszczenie i usprawnienie procesu obsługi beneficjenta;
- Karanie nieuczciwych firm, a nie beneficjentów, którzy padli ofiarą nieuczciwych praktyk przez luki w programie;
- Prowadzenie długofalowej polityki wspierającej prosumentów i gospodarstw domowych przez korzystne systemy rozliczeń czy dedykowane taryfy na energię elektryczną;
- Kilkuletni plan finansowania programu (10 miliardów zł wystarczy na wsparcie około 250 tysięcy gospodarstw domowych);
- Przeznaczenie większej puli finansowej na "Czyste Powietrze" z Funduszu Modernizacyjnego;
- Cyfryzacja programu umożliwiająca efektywne zarządzanie.

PROGRAM CZYSTE POWIETRZE

**POLITYKA KRAJOWA,
LEGISLACJA CENTRALNA,
PRZEPISY ANTYSMOGOWE**

JAKOŚĆ POWIETRZA : 2023 VS 2024 - RAPORT GIOŚ

- W 2024 na obszarze wszystkich województw dotrzymane zostały normy jakości powietrza dla 6 zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe PM10: kadmu, niklu i ołowiu.
- **Tlenki azotu** (transport samochodowy) - POPRAWA
liczba stref w dużych miastach z przekroczeniem średniorocznego poziomu dopuszczalnego obniżyła się z 4 do 2.
- **Pył PM10** - POGORSZENIE
Średnie roczne stężenie w 2024 roku zwiększyło się o około 7% w porównaniu do roku 2023. Przekroczenia PM10 odnotowano na obszarach trzech województw: śląskiego, małopolskiego oraz dolnośląskiego.

JAKOŚĆ POWIETRZA : 2023 VS 2024 - RAPORT GIOŚ

- **PM 2.5** - POGORSZENIE

W 2024 roku przekroczenie średniorocznego poziomu dopuszczalnego PM_{2,5} wystąpiło na obszarach czterech stref (aglomeracje: górnośląska i łódzka, miasto Częstochowa oraz strefa łódzka). W 2023 roku średnioroczny poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} został dotrzymany na terenie całego kraju

- **Benzo(a)piren** - BEZ ZMIAN

Największym problemem zanieczyszczenia powietrza w Polsce pozostaje wysoka zawartość benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Średnioroczne stężenie tego zanieczyszczenia w 2024 roku, pozostawało na poziomie zbliżonym do roku 2023. Liczba stref z przekroczeniem benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ również nie uległa zmianie i w roku 2024 wyniosła 21/46.

KONTROLE GMIN W ZAKRESIE REALIZACJI PROGRAMÓW OCHRONY POWIETRZA

- W 2024 skontrolowano tylko 148 z 2477 gmin pod względem realizacji Programów Ochrony Powietrza. To oznacza, że kontroli poddano 6% gmin w Polsce;
- 32 gminy nie zrealizowały działania w zakresie ograniczenia emisji pyłu PM10, pyłu PM2.5, benzo(a)pirenu oraz CO2 przez wymianę źródeł ciepła;
- 20 gmin nie zrealizowało wymaganych kontroli w zakresie wyeliminowanie spalania odpadów;
- 30 gmin nie zrealizowało minimalnej liczby kontroli w zakresie ograniczenia stosowania paliw stałych;
- 7 gmin przedstawiło nierzetelne sprawozdania;
- 2 gminy nie złożyły sprawozdań za 2023r. A 16 złożyło je po terminie.

KONTROLE SPRZEDAWCÓW WĘGLA

Dane z kontroli	Dane za rok 2023	Dane za rok 2024
ilość skontrolowanych podmiotów sprzedających węgiel	141	705
ilość podmiotów sprawdzonych pod kątem prawidłowości dokumentacji	141	705
ilość podmiotów w których wykryto nieprawidłowości	0	24
ilość podmiotów sprawdzonych pod kątem zgodności deklarowanych parametrów z rzeczywistością (analiza laboratoryjna)	0	491
ilość podmiotów w których wykryto nieprawidłowości	0	135
ilość nałożonych kar	0	57
łączna suma nałożonych kar	0	409 001 zł

KONTROLE SPRZEDAWCÓW URZĄDZEŃ SPALAJĄCYCH WĘGIEL I BIOMASĘ

Dane z kontroli	Dane za rok 2023	Dane za rok 2024
ilość przeprowadzonych kontroli kotłów pod kątem spełniania wymogów urządzeń na paliwo stałe	6	10
ilość podmiotów sprawdzonych pod kątem prawidłowości dokumentacji	6	10
ilość w których wykryto nieprawidłowości	6	3
ilość urządzeń przebadanych pod kątem zgodności z wymogami emisyjności	0	10

STACJE MONITORINGU POWIETRZA GIOŚ

2023:

- działało 286 stacji
- ilość nowych stacji: 2
- 17 przeniesiono w nowe miejsce

2024:

- Ilość stacji monitoringu powietrza w 2024 r: 284 (20 stacji oddziaływania transportu, 7 stacji oddziaływania przemysłu, 257 stacji monitoringu tła)
- Ilość nowych stacji: 4

REKOMENDACJE

- Większa liczba kontroli egzekwowania programów ochrony powietrza przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska;
- Zaostrzenie procedur administracyjnych jeśli chodzi o terminowość otrzymywania gminnych raportów okresowych z wypełniania obowiązków POP;
- Skrócenie okresu nakładania kar na gminy za niewypełnianie obowiązków POP.

**POLITYKA KRAJOWA,
LEGISLACJA CENTRALNA,
PRZEPISY ANTYSMOGOWE**

ZANIECZYSZCZENIA TRANSPORTOWE

Strefy Czystego Transportu

SCT W WARSZAWIE

- Obszar: ok. 7% powierzchni miasta;
- Obowiązuje od lipca 2024;
- Normy: do 2028 roku mieszkańcy są całkowicie wyłączeni, następnie: Euro 4 dla samochodów benzynowych, Euro 6 dla samochodów z silnikiem diesla, w 2030: Euro 5 (benzyna), Euro 6 dT (diesel), 2032 Euro 6 (benzyna), Euro 6 d (diesel);
- Pozostali: dla aut osobowych osób spoza Warszawy - Euro 2 (benzyna), Euro 4 (diesel), od 1 stycznia 2026 Euro 3 (benzyna), Euro 5 (diesel), od 1 stycznia 2028 Euro 4 (benzyna), Euro 6 (diesel), od 1 stycznia 2030 Euro 5 (benzyna), Euro 6 dT (diesel), 2032 Euro 6 (benzyna), Euro 6 d (diesel);
- Wyjątki: seniorzy pow. 70 roku życia; przypadki losowe (np. wizyta w szpitalu); 4 razy w ciągu roku możliwy wjazd do strefy;
- Przez pierwsze cztery miesiące funkcjonowania SCT w Warszawie, do egzekwowania przepisów używano **tylko jednej kamery**;
- Od stycznia 2025 roku w mieście, w którym zarejestrowanych jest 1,3 mln samochodów, Straż Miejska używała dwóch zestawów kamer, planowany jest zakup dwóch kolejnych.

SCT W KRAKOWIE

- Obszar: większość obszaru wewnątrz 4 obwodnicy, zdecydowana większość zurbanizowanej części Krakowa;
- Obowiązuje od 1 stycznia 2026;
- Normy: Euro 4 dla pojazdów z silnikiem benzynowym, Euro 6 dla pojazdów z silnikiem diesla;
- Wyjątki: pojazdy już posiadane przez mieszkańców zwolnione do śmierci technicznej, dojazdy do szpitala, osoby z niepełnosprawnościami;
- Od 2026 r. do końca 2028 r. obowiązuje opłata godzinowa dla pojazdów niespełniających norm - 2,50 zł/h. Jednak w 2026 maksymalna opłata wynosi 5 zł za dobę oraz 15 zł za dobę w roku 2027. Wprowadzono także progresywny abonament miesięczny: 100 zł (w roku 2026), 250 zł (w roku 2027), 500 zł (w roku 2028).

KTÓRE MIASTA POWINNY WDROŻYĆ SCT?

REKOMENDACJE

- Wszystkie miasta powyżej 100 tys. mieszkańców (36 miast) - kompleksowe badania za pomocą niskokosztowych czujników pasywnych w kilkudziesięciu lokalizacjach;
- Mniejsze ambitne gminy również mogą przeprowadzać takie badania na własną rękę i niewielkim kosztem;
- Stworzenie Funduszu Czystego Transportu dla miast wprowadzających SCT jako narzędzia zachęty do walki z zanieczyszczeniami komunikacyjnymi (np. 1/3 budżetu mój elektryk); np. dopłaty do złomowania najbardziej trujących pojazdów, wsparcie transportu aglomeracyjnego;
- Stacja transportowa w każdym mieście pow. 100 tys.;
- Rozwijanie alternatyw dla samochodów: transportu publicznego (w tym kolei) oraz ruchu rowerowego;
- Dla miast tworzących strefy: utrzymanie ambitnych wersji SCT;
- Więcej punktów pomiarowych;
- Egzekwowanie uchwał o elektromobilności;
- Samorządy nie powinny traktować SCT jako smutnego obowiązku;
- Przeprowadzić badania zanieczyszczeń NOx przed i po założeniu strefy.

ZANIECZYSZCZENIA TRANSPORTOWE

Strefy Czystego Transportu

CAŁOŚCIOWA OCENA

3-

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ!

Kontakt: redakcja@smoglab.pl